

χῶν αὐτὸ μὲ τὴν πνοὴν τῆς δημιουργικῆς φαντασίας».

Ἡ ἐπιστημονικὴ σημασία τῆς δι' ἀλέξεως τοῦ κ. Ἀδαμαντίου, ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι ἔθηκε δύο πρωτοτύπους καὶ θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς βυζαντινῆς τέχνης: τὴν γένεσιν τῆς ὡς προϊὸν οὐχὶ ἀτόμου, ἀλλὰ ἐνὸς λαοῦ, ὅτι εἶναι τέχνη οὐχὶ *πρὸσωπικὴ* (art personnel), ἀλλ' ἀπρὸς ὅπου (art impersonnel).—καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς, ὅτι εἶναι τέχνη κατ' ἐξοχὴν θρησκευτικὴ, ἐρμηνεύουσα καὶ χρησιμεύουσα ὡς σύμβολον τοῦ Ὁρθοδόξου δόγματος. Αἱ ἀρχαὶ αὗται εἶναι οὕτω πολυσήμαντοι, οὕτω θεμελιώδεις, ὥστε ἐπ' αὐτῶν δύναται νὰ στηρίξη ὁ ἡμέτερος βυζαντινολόγος ὅλον οἰκδόμημα μελέτης καὶ δημιουργικῆς ἐργασίας.

Ἀλλὰ πλὴν ταύτης τῆς σημασίας, ἀξιοπαρατίρητον

ἰδιαζόντως διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν ἡμῶν δημιουργίαν ἦτο καὶ τὸ πόρισμα τοῦ κ. Ἀδαμαντίου. Ὅτι ὁ σημερινὸς ὀρθόδοξος ζωγράφος ἔχει πᾶσαν βεβαίως ἐλευθερίαν νὰ ἐπεξεργασθῇ μορφὰς καὶ συνθέσεις ὥραίας,—καὶ ἀξία πάσης ἐνθαυρύνσεως εἶναι ἡ ἐπιζήτησις ὑπὸ τῶν καλλιτεχνῶν μας, ὅπως ληφθῶν μέτρα νὰ εἶναι καλλιτεχνικώτεραι αἱ εἰκόνες,—ὀφείλει ὁμως νὰ μείνῃ εἰς τὸν κύκλον τῆς παραδόσεως, καὶ νὰ παρέχῃ τὴν τέχνην του εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ὁρθοδόξου δόγματος. Τὸ Εὐαγγέλιον ἀναγινώσκεται εἰς τὴν γλῶσσαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐγράφη, οἱ ὑπέροχοι ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας μας ἀντηχοῦσιν εἰς τοὺς ναοὺς ἀναλλοίωτοι, διατὶ καὶ μὴ διατηρήσωμεν τὴν τόσον ὑψηλὴν συμβολικὴν ἔννοιαν τῆς εἰκονογραφικῆς παραδόσεως;

❖ ΠΟΙΚΙΛΗ ΣΕΛΙΣ ❖

Λεπτομερὲς λογαριασμός.

Μία ἀρχαία ἐκκλησία ἐν Βελγίῳ ἀπεφάσισε «νὰ διορθώσῃ» τὰς ιδιοκτησίας της. Κατηρτίσθη λοιπὸν ἐπιτροπὴ, ἣτις προσέλαβε καὶ ἕνα ζωγράφον μὲ τὴν παραγγελίαν νὰ ἀναχρωματίσῃ μερικὰς τῶν πεταλιωμένων εἰκόνων τῆς ἐκκλησίας. Ὅτε μετὰ τινὰς ἡμέρας ὁ ζωγράφος ἀπέστειλε τὸν λογαριασμὸν του, τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ἠργίησαν νὰ πληρώσωσιν ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι «ὁ λοισμὸς δὲν ἦτο λεπτομερὲς». Τότε ὁ ζωγράφος ἀπέστειλε νέον τοιοῦτον, τὸν ἐξῆς:

Διὰ βελτίωσιν τῶν δέκα Ἐντολῶν	3.03
Δι' ἐξωραϊσμὸν τοῦ Ποντίου Πιλάτου καὶ διὰ νέαν κορδέλλαν διὰ τὸν πῦλιν του	3.12
Διὰ νέαν οὐρὰν τοῦ ἀλέκτορος τοῦ Ἀγίου Πέτρου καὶ δι' ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἐπανωφορίου τοῦ Ἀποστόλου	3.20
Διὰ νέα πτερὰ, καὶ ἐπιχρύσωμα τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος τοῦ φύλακος Ἀγγέλου	5.18
Διὰ πλύσιμον καὶ ψυμιμύθωια τῶν παρεῖδων τοῦ ὑπέρτου τοῦ Καϊάφα	5.02
Δι' ἀνακαίνισιν τοῦ Οὐρανοῦ, διὰ τακτοποιήσιν τῶν ἀστέρων, καὶ διὰ καθαρισμὸν τῆς Σελήνης	7 14
Διὰ μικρὰς ἐπιδιορθώσεις τοῦ Καθαρηθίου, καὶ δι' ἐπαναφορὰν ἀποπλανηθεισῶν ψυχῶν	3.06
Δι' ἀφαίρεσιν κηλίδων ἐκ τῶν ἐνδυμάτων τοῦ υἱοῦ τοῦ Τωβίτ	1.30
Διὰ χρέμασμα ἐνωτίων εἰς τὰ ὦτα τῆς Σάρας. (Δὲν θὰ ἦσαν χρυσά!)	1.31
Διὰ ζωήρευσιν τῶν φλογῶν τῆς Κολάσεως, διὰ νέαν οὐρὰν τοῦ Διαβόλου, καθαρισμὸν τῆς ἀριστερᾶς του ὀπλῆς, καὶ ἀπέναντι διαφόρων μικροδουλειῶν διὰ τοὺς κακόμοιρους τοὺς κολασμένους	7.17
Διὰ νέον ποδόφυρον τῆς Πορφύρας τοῦ Ἡρώδου καὶ τακτοποιήσιν τῆς φενάκης του	4.00
Διὰ καθαρισμὸν καὶ διὰ καινουργὴ πέταλα τοῦ ὄνου τοῦ Βαραμ	1.70
Διὰ τοποθέτησιν νέου λίθου εἰς τὴν σφενδόνην τοῦ Δαβὶδ, διὰ μεγέθυνσιν τῆς κεφαλῆς τοῦ Γολιάθ, καὶ πύχυνσιν τῆς κνήμης τοῦ Σαοὺλ	6.18
Διὰ βαφήν τῆς Κιβωτοῦ τοῦ Νῶε καὶ διὰ νέαν κεφαλὴν τοῦ Σὴμ	4.31
Δι' ἐμβάλωμα τοῦ ὑποκαμίσου τοῦ ἀσώτου υἱοῦ καὶ διὰ καθαρισμὸν τοῦ ὁπίου του	3.33

Ὁλικὸν 59.10

Πολὺ μικρὰ ἀμοιβὴ ἂν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὸ μέγεθος τῆς ἐργασίας!

Κρήσας

Ράπτρια μυθιστοριογράφος.

Ἐφέτος τὸ βραβεῖον τῆς Ἀκαδημίας Γκενκούρ θὰ δοθῇ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὸ μυθιστόρημα «Μαρία-Κλαίρη», οὗτινος συγγραφεὺς εἶνε μία ταπεινὴ καὶ πτωχὴ Παρισινὴ ράπτρια, ἡ Ἄννα Ὠντόν. Ἡ ἱστορία τῆς κόρης αὐτῆς εἶνε ἐκπληκτικὴ διὰ τὴν δύναμιν τῆς ἐνεργητικότητος, μεθ' ἧς ἡ ἄσημος καὶ ἀμόρφωτος αὐτὴ νεάνις ἀνέπτυξε τὸ ὑπολανθάνον ἐν αὐτῇ φιλολογικὸν δαιμόνιον.

Ἡ Ὠντόν ἦτο ποιμενὶς εἰς τὸ χωρίον ὅπου ἐγεννήθη. Μετὰ τινὰ καιρὸν ἀθλίας ἐκεῖ ζωῆς κατώρθωσε νὰ μεταβῇ εἰς Μπουρζ, ὅπου εὗρεν εὐτελεῖ τινα θέσιν μαθητρίας εἰς τι ραφεῖον. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἔμαθε τὴν τέχνην καὶ εἰς ἡλικίαν 18 ἐτῶν ἐνόμισεν ὅτι ἦτο ἤδη ὥριμος διὰ νὰ ἐπιδιώξῃ βελτίωσιν τῆς θέσεώς της. Μὲ τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀνεχώρησεν εἰς Παρισίους, καὶ ἐχρειάσθησαν πολλοὶ κόποι διὰ νὰ εὗρῃ μικρὰν θέσιν ραπτρίας.

Ἐν Παρισίοις συνῆψε στενὴν οἰκειότητα μὲ τινα συγχωρίον της ὅστις εἶχε δημιουργήσῃ ἐν τῇ πρωτευούσῃ ἀρκετὰ καλὴν φήμην ὡς συγγραφεὺς. Ἐκ τῆς συναφείας μετ' αὐτοῦ ᾗσαν τὴν ἡμέραν τὴν ἔφεσιν νὰ ἀσχοληθῇ εἰς τὴν φιλολογίαν. Ἄλλ' ἡ ἀτυχὴς δὲν ἐγνώριζεν οὔτε νὰ ἀναγινώσκῃ, οὔτε νὰ γράφῃ. Παρακάλεσε τὸν συμπατριώτην της νὰ τῆς χρησιμεύσῃ ὡς διδάσκαλος ὅπως οὗτος ἔπραξε, καὶ ἀναπτύξασα ἀπερίγραπτον θέλησιν φιλομαθείας, κατώρθωσεν ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ νὰ γράφῃ καὶ νὰ ἀναγινώσκῃ. Ὅταν ἐξοικειώθη τόσον πρὸς τὴν γλῶσσαν ὥστε ἐνόμισεν ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐκφράξῃ τὰ διανοήματά της, ἔλαβε τὴν τολμηροτάτην ἀπόφασιν νὰ γράψῃ μυθιστόρημα. Καὶ ἤρχισεν τότε γράφουσα τὴν «Μαρίαν—Κλαίρην». Ὁ φίλος της ἔμεινε κατάπληκτος ἐκ θαυμασμοῦ ἐκ τῆς γοήσεως ἐμπνεύσεως, ἣς διέκρινε τὰ πρῶτα κεφάλαια τοῦ μυθιστορήματος, παρὰ τὰς φρικτὰς ἀνορθογραφίας αἱ ὁποῖαι ὑπῆρχον εἰς ἐκάστην σχεδὸν λέξιν. Τὴν ἐνεθάρρυνεν καὶ ἡ νεάνις ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον της βραδέως συμπληροῦσα αὐτὸ, ἀλλὰ μετ' ἐπιμονῆς ἐργαζομένη, ἕως ὅτου πρὸ δύο ἐτῶν τὸ ἐτελείωσε.

Παρὰ τὰ ἐγκώμια τοῦ λογίου συμπατριώτου της δὲν εἶχε τὴν τόλμην νὰ φέρῃ εἰς τὴν δημοσιότητα τὸ ἔργον αὐτῆς. Ἀλλὰ ἐσχάτως ἔπαθε προσβολὴν βαρέως ὀφθαλμικοῦ νοσήματος, τὸ ὁποῖον δὲν τῇ ἐπιτρέπει νὰ κερδίσῃ τὰ πρὸς τὴν ἐργαζομένην καὶ τότε ἐσκέφθη ὡς ἀναγκαίαν λύσιν τὴν δημοσίευσιν τοῦ μυθιστορήματός της ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι θὰ ἐκέρδιζε καὶ ἐξ αὐτοῦ.

Ὁ φίλος της, ἐπειδὴ οὔτε αὐτὸς οὔτε ἐκείνη εἶχον τὰ μέσα τῆς ἐκδόσεως, ἔφερε τὸ χειρόγραφον εἰς τὴν κόμησσαν Νοάγ, ἣτις ὁμως μετὰ φρίκης τὸ ἀπέρρι-

ψεν όταν έπληξαν την λεπτότητα τής γραμματικής της αίσθητικότητας αϊ αναρίθμητοι και χονδροειδείς άνορθογραφίαι. Τό χειρόγραφον παρεδόθη κατόπιν εις τόν 'Οκτάβιον Μιρμπό, όστις παριδών τās άνορθογραφίας και προσέξας εις την έννοιαν, άνευρεν έν τῷ μυθιστορήματι χαρίσματα ύπεροχα και ιδίαις δαπάναις τό έδημοσίευσε, συστήσας άμα αυτό θερυώς εις την 'Ακαδημίαν τών Γκονκούρ. 'Όταν τό βιβλίον έντυπώθη άπηλλαγμένον τής άσχημίας τών άνορθογραφιών, οί φιλόλογοι άνεγνώρισαν εις αυτό έξοχον και λεπτότατον μυθιστορηματικών τάλαντον.

*

Έκδικησις ζωγράφου.

Η διάσημος κατά την εποχήν της Πολωνίς άοιδός Κατρούας παρήγγειλε την εικόνα της εις νεωτεριστήν τινα ζωγράφον. Περατωθείσης τής εικόνας, ή άοιδός ήρνήθη νά την παραλάβη διά ν' άποφύγη την πληρωμήν της, αποφασίζομένη ότι δεν τής ώμοιάζεν.

— «'Αλλά είσθε σεις ή ίδια», τή έλεγεν ό ζωγράφος.

— «Ούτε κατά φαντασίαν!» άπήντα ή άοιδός. «'Εγώ έχω όφθαλμούς μεγαλειτέρους, τό στόμα μικρότερον, την κόμην πλουσιωτέραν...»

Ό ζωγράφος άφού διεμαρτυρήθη, βλέπων διαφεύγουσαν την έλπίδα του κέρδους, κατέφυγεν εις τό έξής εύφύς τέχνασμα. 'Επρότεινεν ως πραγματογνώμονα τόν όκταετή υιόν τής άοιδού. 'Η άοιδός παρεδέχθη τοϋτο. Τό παιδίον άμα ως άπεκαλύφθη ή εικών, άνεγνώρισεν άμέσως την μητέρα τοϋ. . . άλλ' ή άοιδός, ήρνήθη ν' άναγνωρίση και πάλιν την εικόνα και έφυγεν όρκισθείσα ότι δεν θά την πληρώση.

— «Αυτό θά τοϋ ιδούμε» είπεν ό ζωγράφος έξωργισμένος.

Μετ' όλίγας ήμέρας, ή εικών εύρίσκετο έκτεθειμένη εις την προθήκην ένός καταστήματος. 'Ο ζωγράφος δύο τινά τής προσέθηκεν μόνον. 'Εξωγράφισε μερικώς σιδηράς ράβδους παριστάσας τό κιγκλίδωτόν παράθυρον φυλακής και την έξής έπιγραφήν:

«Είς την φυλακήν διά χρέη.»

Τό πρό τής εικόνας διερχόμενον πλήθος άναγνωρίζον έν αυτή την περιφημον άοιδόν έξέσπα εις άκρατήτους γέλωτας διά την εύφύα τοϋ ζωγράφου έμπνευσιν και κατειρωνεύετο την άοιδόν.

Την επομένην φθάνει ή άοιδός καθηγυνακτησμένη.

— «Είνε άτιμία αυτό που έκάματε, κύριε! Δώσατέ μου την προσωπογραφίαν μου!»...

— «Ποίαν προσωπογραφίαν;»

— «Την ιδιικήν μου, την όποιαν έχετε έκτεθειμένην.

— «'Αλλ' αυτή δεν είχε ιδική σας... Δεν σας ώμοιάζει... Δεν μου τό είπατε σεις ή ίδια χθές;...»

Η άοιδός ήτθείσα έξήτησε συγγνώμην και έπλήρωσεν όσα έξήτησεν ό ζωγράφος. Και τοιουτοτρόπως έγλύτωσεν από τό κιγκλίδωμα.....

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΚΑΛΑΜΙΩΝ

(Του Λεονάου)

Στό άπόκρυφο τοϋ δάσους μονοπάτι,
στήν όχθη την καλαμοφυταμένη
πηγαίνω κάθε βράδι άγάλι—γάλι
κ' έχω στη σκέψι έσέ, ώ αγαπημένη.

Και τά καλάμια μυστικά βουτζουν,
στά χαμοκλάδια άπλώνεται σκοτάδι,
κρυφομυλήματα γροικώ και θρήνους
και κλαίω και κλαίω μέσ τό μαύρο βράδι.

Μεϋ φαίνεται τοϋ τραγουδιού σου ό ήχος
σαν φύσημα όπου άλαφρά πετᾷ
και ή 'γλυκειά κι' άρμονική λαλιά σου
πλανιέται στής νυχτός τη σιγαλιά.

Εσχύνεται τοϋ φεγγαριού ή λάμψη
στές λίμνης τά κοιμάμενα νερά,
και τό άχνόχρυσο φῶς πλέκει στεφάνια
στήν πυκνόφυλλη μέσα κολαμιά.

Μέσα στοίς κάμπους τριγυρνούν τά λάφια
και πρὸς τ' άστρα τά μάτια τους σηκώνουν,
μέσ τά καλάμια τά πουλιά κοιμούνται
και στόν ύπνο τους γέρνουν και ζυγώνουν.

Κ' έγώ τά μάτια χαμηλώνω δακρυσμένα
και μέσ' άπ' τη θλιμμένη μου ψυχή
όλες οί σκέψεις μου πετούν σ' έσένα
σαν ήρεμη τής νύχτας προσευχή.

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

Λουδοβίκος von Loefftz

Έκ νέου τό δρέπαρον τοϋ 'Αδυσωπήτου, τό όποιον κατά τούς τελευταίους χρόνους τόσον πλουσίως έθέρισε μεταξὺ τών καλλιτεχνών τοϋ Μονάχου, συνήρπασεν ένα' εκ τών μάλλον τιμημένων.

Ό Λουδοβίκος von Loefftz δεν ύπάρχει πλέον. Πρό τινων ήμερῶν απέθανεν εις Μονάχον. 'Από τοϋ τελευταίου τοϋ έργου «'Ορφνός και Εϋρεδίκη» τό όποιον έγινετο τό 1898 και ήγοράσθη διά την Πινακοθήκην τοϋ Μονάχου, ό καλλιτέχνης, ένεκα όφθαλμίας ήτις άπήτησεν έγκληροσιν, παρημποδίσθη νά παρουσιάση μεγαλείτερον έργον. 'Ενίοτε μόνον επανέφερον αυτόν εις την μνήμην τοϋ κοινού και τής δημοσιότητος τινές εκ τών άφελών και βαθυφαιών τοποθεσιών του. 'Αλλ' ύπῆρξε καιρός, καθ' όν έν τῷ πεδίῳ τής επι-

ζητήσεως τοϋ ποιού τής ζωγραφικής — δυνατόν τότε και έν ασφαλήν όδῳ νά τό εξήτησαν—εστῇ ό Loefftz ως δημιουργός και ως διδάσκαλος έν τῇ πρώτῃ σειρᾷ και εξήκησε μεγάλην επίδρασιν. 'Εξήτησε την σωτηρίαν επόμενος τοίς παλαιότεροις και δυνατόν άφ' ένός μεν ό Βάνδυκ, άλλ' άφ' έτέρου, και ό μέγας επίσης ζωγράφος Ribera ως πρότυπα νά τῷ εχρησίμυσαν. 'Απειρος επιμέλεια έν ταίς λεπτομερείαις τής ζωγραφικής, έν τῇ πλαστικῇ επεξεργασίᾳ τών μορφών, έν τῇ παραστάσει τοϋ ανθρωπίνου σώματος είναι αϊ σπουδαιότεραι ιδιότητες τής τέχνης του και ό σκοπός τόν όποιον προέβαλλεν εις τούς μαθητάς του. 'Υπό αὐτῇ την εποψιν είναι τό σῶμα τοϋ Χριστοῦ έν τῷ έργῳ του «Pietà» τής Νέας Πινακοθήκης (ζωγραφηθέν τῷ 1883) τό ισχυρότατον του έργον. Αϊ αντιλήψεις τής ζωγραφικής έν γένει θά